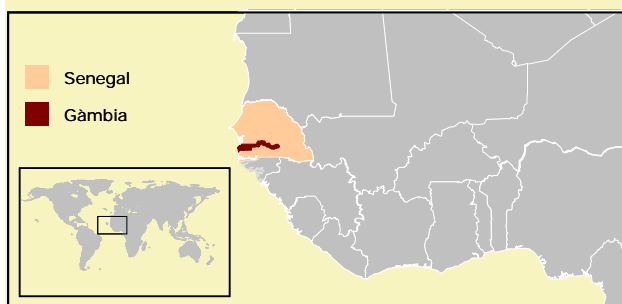

La població de nacionalitat senegalesa o gambiana a Catalunya

Presentació

En aquest desè número del monogràfic de *La immigració en xifres* es presenta una selecció de dades sobre la població de nacionalitat senegalesa o gambiana que viu a Catalunya.

L'anàlisi conjunta d'ambdós col·lectius es justifica perquè tenen nombrosos trets característics comuns: geogràficament, Gàmbia està encerclat per Senegal, amb només una minúscula sortida a l'Atlàntic per l'oest; lingüísticament comparteixen el wòlof, el ful i el mandinga; ètnicament, els dominis de nombroses tribus travessen la frontera interestatal i, per últim, tots dos territoris han format part d'una mateixa sobirania en dos moments de la història: 1765-1779 i 1982-1989.

Sumari

Perfil demogràfic

El col·lectiu format per població senegalesa i gambiana, amb 37.365 persones empadronades als municipis catalans, suposa un 3% del total d'estrangers. El 90% gaudeix de regularitat administrativa. És una població molt jove (té una mitjana de 27,5 anys) però amb un gran desequilibri per sexes: entre els majors de 16 anys hi ha 500 homes per cada 100 dones. Tot i això, en 2009 l'1% dels naixements a Catalunya ja eren de mare senegalesa o gambiana.

Distribució territorial

En pràcticament sis de cada deu municipis catalans d'arreu del territori hi consta alguna persona de nacionalitat senegalesa o gambiana. El municipi de Sant Pere Pescador, a l'Alt Empordà, és on hi té un pes relatiu més elevat: el 8,26% de la població total és senegalesa o gambiana, però és al municipi de Mataró (Maresme) on es registra el volum més alt: 2.799 persones empadronades.

Mercat de treball

L'atur registrat entre els treballadors de l'Àfrica occidental ha crescut ininterrompudament des del darrer trimestre de 2008 i, a març de 2011, consten 11.718 aturats registrats. La majoria busca una feina relacionada amb activitats administratives (22,6%) o agrícoles (20,3%), tot i que són els sectors del comerç i l'hostaleria els que tenen una major cobertura (el 36% de les demandes es cobreixen).

Educació

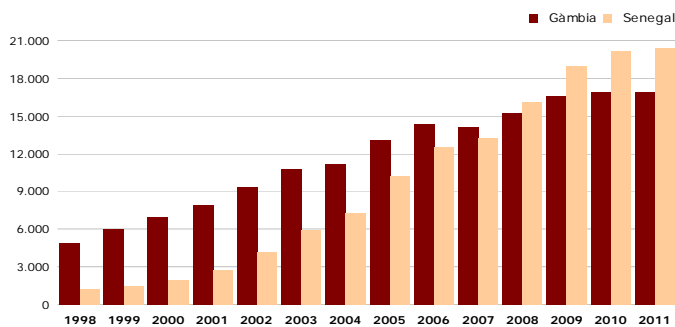
Actualment hi ha 5.028 alumnes senegalesos o gambians matriculats als centres educatius catalans que suposen el 3,2% del total d'alumnes estrangers. Es concentren en l'etapa de Primària. En els nivells post-obligatoris la majoria dels alumnes es concentren en els Cicles Formatius, tot i que un de cada cinc nois i noies de 16 a 18 anys que cursen estudis reglats fan Batxillerat.

Perfil demogràfic

Evolució de la població

Segons l'avanç de padró de l'INE, a 1 de gener de 2011 constaven empadronades a Catalunya 20.459 persones de nacionalitat senegalesa i 16.906 de nacionalitat gambiana. En total, 37.365 persones que suposen el 3% de la població estrangera que viu al país.

Evolució de la població senegalesa i gambiana empadronada a Catalunya. 1998-2011

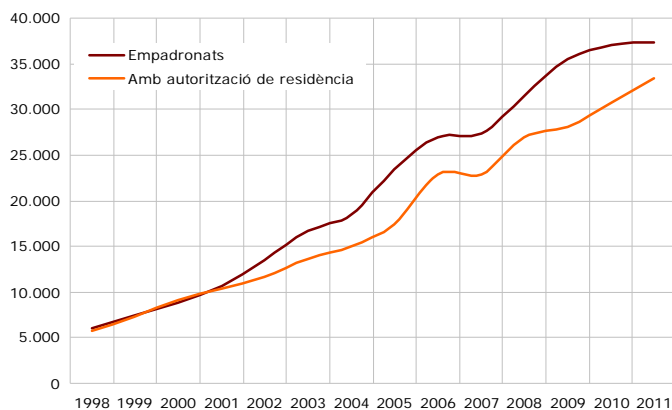
Font: Idescat, padró d'habitants a 1 de gener de cada any (el 2011 són xifres provisionals de l'INE)

La seva presència a Catalunya s'ha incrementat any rere any. El creixement més important es va produir durant l'any 2004, en què el volum de senegalesos empadronats va créixer un 41,3% (més de 3.000 persones). De fet, els senegalesos han crescut ininterrompudament, mentre el volum de gambians s'ha mantingut més estable.

Regularitat administrativa

Coincidint amb aquesta important arribada, en el 2005 una quarta part dels senegalesos i gambians empadronats a Catalunya estaven en una situació administrativa irregular. Actualment, però, el 90% del col·lectiu gaudeix d'una autorització de residència en vigor.

Evolució del volum d'autoritzacions de residència en vigor de la població senegalesa i gambiana. Catalunya. 1998-2011

Font: Empadronats: Idescat, padró d'habitants a 1 de gener de cada any (el 2011 són xifres provisionals de l'INE); Residents: MTIN. OPI. Dades a 31 de desembre de l'any anterior

Naturalitzacions, nacionalitat i lloc de naixement

Entre els anys 2004 i 2009, un total de 2.516 ciutadans senegalesos o gambians residents a Catalunya van obtenir la nacionalitat espanyola. Aquest volum suposa el 60,9% de les naturalitzacions concedides a aquest col·lectiu en el conjunt de l'Estat espanyol.

Evolució de les nacionalitzacions per residència concedides a ciutadans senegalesos i gambians. 2004-2009

	Catalunya	Resta de l'Estat	Total	% Catalunya
2004	441	251	692	63,7
2005	318	189	507	62,7
2006	342	258	600	57,0
2007	465	355	820	56,7
2008	506	326	832	60,8
2009	444	239	683	65,0
Total	2.516	1.618	4.134	60,9

Font: MTIN. Anuaris estadístics, diversos anys

Un 84% de la població de nacionalitat senegalesa o gambiana que viu a Catalunya ha nascut al seu país d'origen mentre que pràcticament un 16% ha nascut a l'Estat espanyol. Entre els menors de 6 anys, la proporció assoleix el 86,3%.

Distribució de la població senegalesa i gambiana segons país de naixement. Catalunya. 2010

Edat	Nascuts a Senegal o Gàmbia	Nascuts a l'Estat espanyol	Nascuts a d'altres països	Total
Fins a 5 anys	485	3.116	9	3.610
De 6 a 10 anys	661	1.468	4	2.133
D'11 a 15 anys	865	848	2	1.715
Més de 15 anys	29.150	456	38	29.644
Total	31.161	5.888	53	37.102

Font: Idescat, padró continu a 1 de gener de 2010

Es constata per tant que, al conjunt de Catalunya, el nombre de naixements de mare senegalesa o gambiana és cada cop més alt:

Evolució del nombre de naixements. Catalunya. 2000-2009

	Total	Nacionalitat de la mare		Senegal	Gàmbia
		Espanyola	Estrangera		
2000	63.489	57.782	5.707	70	398
2001	64.722	57.545	7.177	90	388
2002	68.315	58.847	9.468	123	355
2003	72.980	61.004	11.976	139	393
2004	76.687	62.120	14.567	200	374
2005	79.547	62.955	16.592	228	379
2006	82.077	63.508	18.569	273	359
2007	83.716	62.262	21.454	266	360
2008	89.024	63.949	25.075	319	382
2009	84.849	60.524	24.325	434	358

Font: Idescat, moviment natural de la població, diversos anys

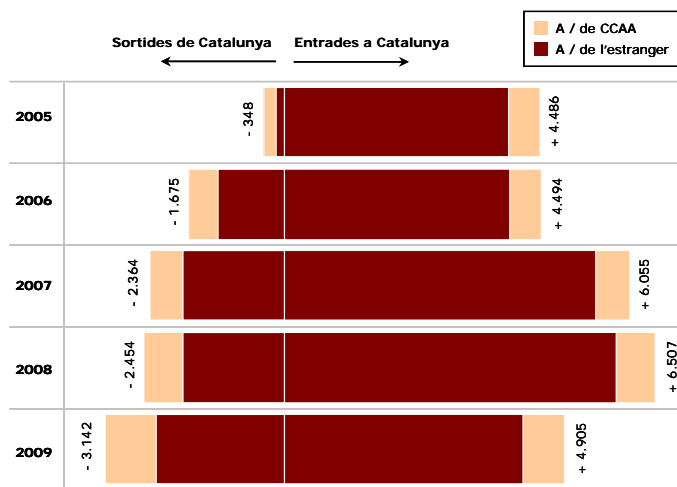
La immigració en xifres

Fluxos migratoris

Els saldos migratoris respecte a l'estranger o respecte a les comunitats autònomes de l'Estat han estat sempre positius, tot i que la sortida de persones gambianes o senegaleses ha anat incrementant.

De fet, el volum d'entrades registrades en 2009 (4.905 altes) s'ha reduït un 24,6% respecte a l'any 2008 (6.507 altes), mentre que el volum de sortides (3.142) s'ha incrementat un 28% (2.454 sortides en 2008).

Fluxos migratoris de la població senegalesa o gambiana

Font: Idescat. Estadística de Variacions Residencials, diversos anys

El 44% dels senegalesos o gambians empadronats al conjunt de l'Estat viuen a Catalunya, percentatge que s'ha vist reduït en els darrers anys (el 1998 assolien el 60%). I és que els fluxos migratoris interestatals s'han incrementat: en 2005 van entrar 546 persones procedents d'altres comunitats autònomes i 221 van marxar; en 2009 van entrar 719 però van marxar 902, amb un saldo de -183 persones.

En conjunt, durant l'any 2009 els padrons municipis catalans van registrar 4.905 altes de persones de nacionalitat senegalesa o gambiana, el 85% procedents de l'estranger. Una de cada tres entrades la va protagonitzar un home jove de 20 a 29 anys, i només un 16% de les altes van ser dones.

Entrades de senegalesos i gambians per edat i sexe. 2009

Grups d'edat	Total	Homes	Dones
Menor de 20 anys	1.289	1.033	256
De 20 a 29 anys	1.815	1.488	327
De 30 a 39 anys	1.387	1.214	173
De 40 a 49 anys	344	306	38
De 50 a 59 anys	60	55	5
De 60 i més anys	10	6	4
Total	4.905	4.102	803

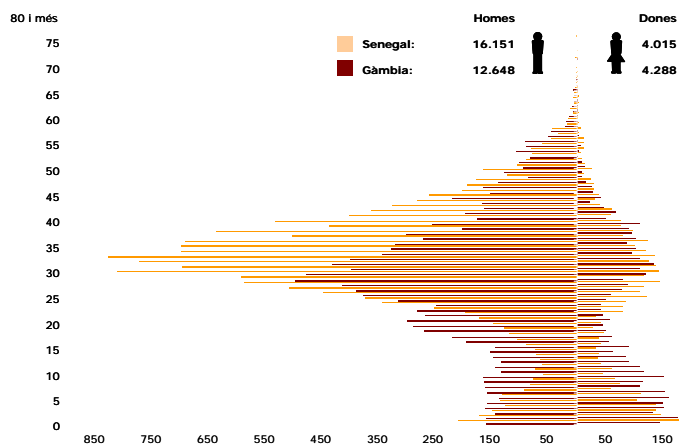
Font: Idescat. Estadística de Variacions Residencials 2009

Una piràmide molt jove i molt desequilibrada per sexes

El fet que 8 de cada 10 altes siguin homes fa que la piràmide estigui molt desequilibrada: hi ha pràcticament 350 homes senegalesos o gambians per cada 100 dones (500 homes per cada 100 dones entre els majors de 16 anys).

A l'edat adulta, els senegalesos són majoritàriament homes, mentre que a l'edat juvenil hi ha un desequilibri en el col·lectiu gambià, en què hi ha moltes menys noies que no pas nois. La mitjana d'edat del col·lectiu senegalès és de 29,1 anys, i la del col·lectiu gambià de 25,6 anys, 16,6 anys menys que la població de nacionalitat espanyola. Són, per tant, col·lectius d'homes joves.

Piràmide de la població senegalesa i gambiana. Catalunya. 2010

Font: Idescat, padró continu a 1 de gener de 2010

Hi ha 22 municipis catalans on consten empadronats més de 5 homes senegalesos o gambians però cap dona de la mateixa nacionalitat. El cas més extrem és el del municipi d'Ivars d'Urgell, a la Noguera, on consten empadronats 59 homes senegalesos i un gambià, però cap dona de la mateixa procedència.

Aquesta és una de les conseqüències de què les dones no arribin soles a Catalunya: vénen ja acompanyades o bé són reagrupades un cop els homes s'han instal·lat.

Municipis amb homes senegalesos o gambians empadronats i cap dona del mateix origen. Catalunya. 2010

Municipi	Comarca	Total població	Homes senegalesos o gambians
Ivars d'Urgell	Pla d'Urgell	1.716	60
Amposta	Montsià	21.365	26
Vilanova de la Barca	Segrià	1.235	20
Masarac	Alt Empordà	276	19
Benissanet	Ribera d'Ebre	1.263	16
El Port de la Selva	Alt Empordà	993	11
Bellcaire d'Urgell	Noguera	1.341	11
Sant Vicenç dels Horts	Baix Llobregat	28.024	10

Font: Idescat, padró continu a 1 de gener de 2010

La immigració en xifres

Anàlisi territorial

Només al 43% dels municipis catalans hi resideix alguna persona de nacionalitat senegalesa o gambiana. Ni tan sols en els municipis més grans està garantida la seva presència: hi ha dos municipis de més de 20.000 habitants on no hi consta cap persona senegalesa o gambiana empadronada: són Esparreguera i el Vendrell.

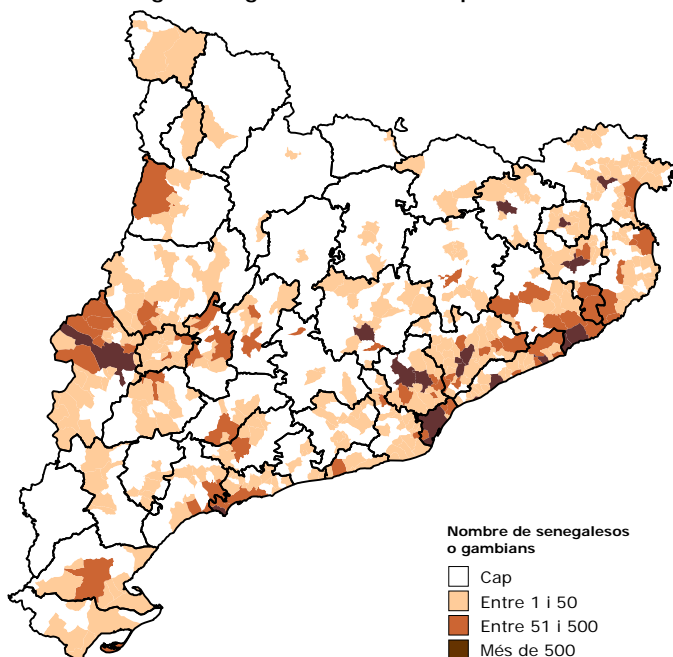
Distribució dels municipis segons grandària i pes de la població senegalesa o gambiana. Catalunya. 2010

% de població senegalesa o gambiana sobre el total de població	Grandària dels municipis			Total municipis	%
	Menys de 5.000 habitants	De 5.000 a 20.000 habitants	Més de 20.000 habitants		
Sense senegalesos o gambians	517	21	2	540	57,1
Fins al 1%	167	95	49	311	32,9
Entre l'1 i el 2%	25	17	4	46	4,9
Més del 2%	29	11	9	49	5,2
Total municipis	738	144	64	946	100,0
%	78,0	15,2	6,8	100,0	

Font: Idescat, padró continu a 1 de gener de 2010

No hi ha una concentració territorial de la població senegalesa o gambiana, ja que es troben tant a l'Àmbit de Ponent com a les comarques metropolitanas o a les gironines. La capital del Maresme és el municipi que registra més volum de la població estudiada (2.799 senegalesos i gambians empadronats). Amb 500 empadronats menys es troba Salt que, amb un 7,46%, assolix el pes relatiu més alt darrere del municipi altoempordanès de Sant Pere Pescador.

Població senegalesa o gambiana als municipis catalans. 2010

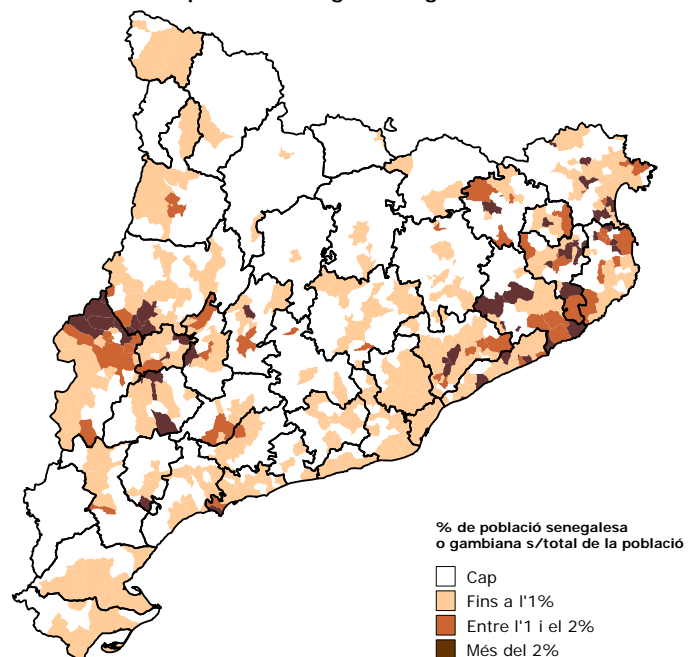

Municipis amb més volum de població senegalesa i gambiana

Municipi	Comarca	Població senegalesa i gambiana	% s/ total població
Mataró	Maresme	2.799	2,28
Salt	Gironès	2.262	7,46
Granollers	Vallès Oriental	1.914	3,21
Terrassa	Vallès Occidental	1.619	0,76
Lleida	Segrià	1.612	1,17
Salou	Tarragonès	1.599	5,92
Sabadell	Vallès Occidental	1.398	0,67
Barcelona	Barcelonès	1.321	0,08
Blanes	Selva	1.244	3,11
Figueres	Alt Empordà	1.087	2,46

Font: Idescat, padró continu a 1 de gener de 2010

Pes relatiu de la població senegalesa o gambiana. 2010

Municipis amb més % de població senegalesa i gambiana

Municipi	Comarca	Població senegalesa i gambiana	% s/ total població
Sant Pere Pescador	Alt Empordà	168	8,26
Salt	Gironès	2.262	7,46
Ullà	Baix Empordà	73	7,16
Masarac	Alt Empordà	19	6,88
Torrelameu	Noguera	46	6,67
Salou	Tarragonès	1.599	5,92
Guissona	Segarra	343	5,47
Banyoles	Pla de l'Estany	1.024	5,45
Sant Martí Vell	Gironès	13	4,91
Flaçà	Gironès	48	4,49

Monogràfic del butlletí de la Direcció General per a la Immigració

La immigració en xifres

Catalunya té una mitjana de 0,49 persones senegaleses i gambianes empadronades per cada 100 habitants. Hi ha set comarques que, com a mínim, tripliquen aquesta proporció: el Pla de l'Estany, amb un 3,42% de població de nacionalitat senegalesa o gambiana, septuplica la mitjana catalana, mentre el Gironès o la Segarra la multipliquen per 4,5. A Ponent comarques com la Noguera o el Pla d'Urgell tripliquen el promig català.

Distribució comarcal de la població de nacionalitat senegalesa o gambiana empadronada a Catalunya. 2010

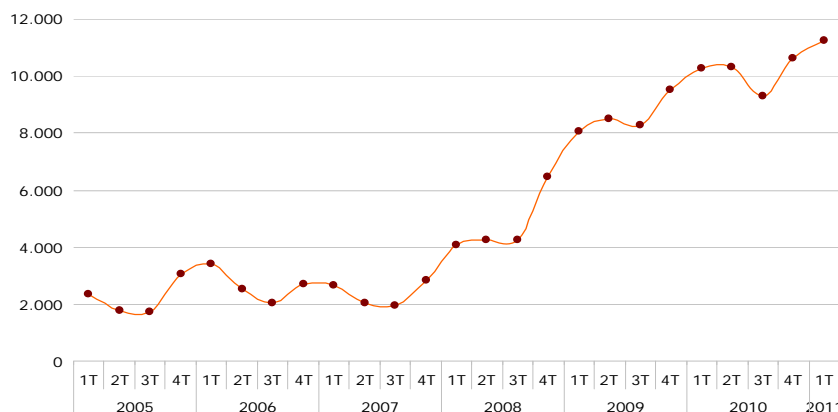
Comarques	Recomptes de població			% de població senegalesa o gambiana		
	Total població	Població de nacionalitat estrangera	Població de nacionalitat senegalesa o gambiana	Sobre el total de població de la comarca	Sobre el total d'estrangers de la comarca	Sobre el total de població senegalesa o gambiana
Alt Camp	45.326	6.485	169	0,37	2,61	0,46
Alt Empordà	140.262	39.258	1.568	1,12	3,99	4,23
Alt Penedès	104.589	13.011	41	0,04	0,32	0,11
Alt Urgell	22.005	3.346	15	0,07	0,45	0,04
Alta Ribagorça	4.278	735	—	—	—	—
Anoia	118.057	11.939	100	0,08	0,84	0,27
Bages	185.117	22.011	858	0,46	3,90	2,31
Baix Camp	190.440	36.317	476	0,25	1,31	1,28
Baix Ebre	82.222	16.621	139	0,17	0,84	0,37
Baix Empordà	133.221	29.428	938	0,70	3,19	2,53
Baix Llobregat	798.468	95.471	334	0,04	0,35	0,90
Baix Penedès	99.786	15.753	16	0,02	0,10	0,04
Barcelonès	2.251.029	404.900	1.786	0,08	0,44	4,81
Berguedà	41.683	4.265	30	0,07	0,70	0,08
Cerdanya	18.549	3.080	10	0,05	0,32	0,03
Conca de Barberà	21.437	2.763	85	0,40	3,08	0,23
Garraf	144.657	23.490	104	0,07	0,44	0,28
Garrigues	20.413	2.616	156	0,76	5,96	0,42
Garrotxa	55.439	8.600	1.061	1,91	12,34	2,86
Gironès	181.153	38.507	4.064	2,24	10,55	10,95
Maresme	430.997	53.902	5.289	1,23	9,81	14,26
Montsià	72.333	15.758	104	0,14	0,66	0,28
Noguera	40.130	6.804	608	1,52	8,94	1,64
Osona	153.499	22.894	328	0,21	1,43	0,88
Pallars Jussà	13.978	2.062	72	0,52	3,49	0,19
Pallars Sobirà	7.646	1.227	3	0,04	0,24	0,01
Pla de l'Estany	30.660	4.832	1.050	3,42	21,73	2,83
Pla d'Urgell	37.371	7.375	556	1,49	7,54	1,50
Priorat	10.145	1.202	18	0,18	1,50	0,05
Ribera d'Ebre	24.082	3.924	33	0,14	0,84	0,09
Ripollès	26.580	2.221	9	0,03	0,41	0,02
Segarra	22.940	5.888	505	2,20	8,58	1,36
Segrià	205.724	38.601	2.481	1,21	6,43	6,69
Selva	171.037	36.617	2.972	1,74	8,12	8,01
Solsonès	13.730	1.971	6	0,04	0,30	0,02
Tarragonès	249.718	49.749	2.238	0,90	4,50	6,03
Terra Alta	12.931	1.742	—	—	—	0,00
Urgell	37.322	7.184	349	0,94	4,86	0,94
Val d'Aran	10.206	2.249	4	0,04	0,18	0,01
Vallès Occidental	886.530	107.203	3.906	0,44	3,64	10,53
Vallès Oriental	396.691	46.537	4.621	1,16	9,93	12,45
Total Catalunya	7.512.381	1.198.538	37.102	0,49	3,10	100,00

Font: Idescat, padró continu a 1 de gener de 2010

Mercat de treball

Ateses les dificultats existents per trobar informació específica del col·lectiu estudiat (el nombre d'afiliats a la Seguretat Social, el nombre d'aturats registrats o el volum de contractes signats a les oficines del SOC no estan recollits per a persones de nacionalitat senegalesa o gambiana), la següent anàlisi s'ha fet sobre el col·lectiu de l'Àfrica occidental. En tot cas, sis de cada deu nacionals d'aquesta àrea geogràfica empadronats a Catalunya són senegalesos o gambians.

Evolució de l'atur registrat entre la població de l'Àfrica occidental. Catalunya

Font: Observatori del Treball, Departament d'Empresa i Ocupació (promigs trimestrals)

Les demandes d'ocupació que no han estat cobertes (atur registrat) corresponents a la població provinent de països de l'Àfrica occidental s'havien mantingut estables fins al darrer trimestre de 2008, coincidint amb l'inici de la crisi econòmica. A partir de llavors l'atur registrat ha crescut fins assolir les 11.718 persones aturades el mes març de 2011.

Un 8% dels demandants no han tingut cap ocupació anterior i la majoria busquen una feina relacionada amb activitats administratives (22,6%) o agrícoles (20,3%).

Els sectors del comerç i l'hostaleria són els que tenen una cobertura més alta: el 36% de les 2.059 demandes d'ocupació registrades han estat cobertes. També les activitats agrícoles tenen una elevada cobertura: el 35% de les demandes s'han cobert el març de 2011.

Perfil de les persones de l'Àfrica occidental inscrites a les oficines del SOC. Catalunya. Març de 2011

		Demandes d'ocupació	%	Atur registrat	%	% cobertura
Sexe	Home	13.105	82,0	9.614	82,0	26,6
	Dona	2.877	18,0	2.104	18,0	26,9
Edat	Menor de 20 anys	445	2,8	190	1,6	57,3
	De 20 a 44 anys	12.951	81,0	9.503	81,1	26,6
	De 45 i més anys	2.586	16,2	2.025	17,3	21,7
Nivell formatiu	Primària incompleta	6.399	40,0	4.508	38,5	29,6
	Estudis Primaris	2.465	15,4	1.758	15,0	28,7
	Estudis Secundaris	7.009	43,9	5.370	45,8	23,4
	Estudis Superiors	109	0,7	82	0,7	24,8
Categoria	Ocupacions elementals	10.198	63,8	7.497	64,0	26,5
	Directors i gerents	5	0,0	4	0,0	20,0
	Professionals científics i intel·lectuals	69	0,4	47	0,4	31,9
	Tècnics i professionals de suport	214	1,3	149	1,3	30,4
	Empleats d'oficina, comptables i administratius	128	0,8	80	0,7	37,5
	Treballadors de restauració, serveis personals i vendes	929	5,8	583	5,0	37,2
	Treballadors agrícoles, ramaders i pesquers	1.194	7,5	776	6,6	35,0
	Artesans, treballadors indústries i construcció	2.420	15,1	1.911	16,3	21,0
	Operadors màquines i muntadors	823	5,1	671	5,7	18,5
Sector	Sense ocupació anterior	1.272	8,0	694	5,9	45,4
	Agricultura, ramaderia i pesca	3.247	20,3	2.111	18,0	35,0
	Indústries manufactureres	2.000	12,5	1.596	13,6	20,2
	Construcció	2.121	13,3	1.805	15,4	14,9
	Activitats administratives i auxiliars	3.611	22,6	2.970	25,3	17,8
	Comerç i Hostaleria	2.059	12,9	1.319	11,3	35,9
	Altres	1.672	10,5	1.223	10,4	26,9
Total		15.982	100,0	11.718	100,0	26,7

Font: Observatori del Treball, Departament d'Empresa i Ocupació

La immigració en xifres

Educació

En el curs 2010-2011 consten matriculats als centres educatius de Catalunya 1.979 alumnes de nacionalitat senegalesa i 3.049 de nacionalitat gambiana, un total de 5.028 alumnes que suposen pràcticament un 3,2% dels alumnes estrangers i un 0,4% de la matrícula total. El volum més gran es troba en l'etapa de Primària amb 2.241 alumnes matriculats, seguit del segon cicle d'Educació Infantil (1.298 alumnes) i la Secundària Obligatòria, amb 1.182 alumnes.

Un 14,4% de l'alumnat senegalès i un 11,7% de l'alumnat gambià estudia en centres de titularitat privada, proporció que puja fins al 18,4% entre els estudiants senegalesos de l'Etapa Secundària Obligatòria.

Alumnat matriculat als centres educatius segons nacionalitat. Catalunya. Curs 2010-2011

Titularitat	Nacionalitat dels alumnes	Total alumnes	2n cicle Educació Infantil	Educació Primària	Educació Secundària Obligatòria	Batxillerat	Cicles Formatius
Total centres	Total alumnes	1.147.531	240.393	441.812	276.180	84.264	104.882
	Nacionalitat espanyola	990.565	213.486	381.432	227.041	76.693	91.913
	Nacionalitat estrangera	156.966	26.907	60.380	49.139	7.571	12.969
	Nacionalitat senegalesa	1.979	579	786	441	31	142
	Nacionalitat gambiana	3.049	719	1.455	741	22	112
	Alumnes senegalesos o gambians	5.028	1.298	2.241	1.182	53	254
	% s/total alumnes	0,4	0,5	0,5	0,4	0,1	0,2

Centres públics	Total alumnes	757.190	164.960	290.996	169.366	54.530	77.338
	Nacionalitat espanyola	625.015	141.282	238.903	129.965	48.000	66.865
	Nacionalitat estrangera	132.175	23.678	52.093	39.401	6.530	10.473
	Nacionalitat senegalesa	1.695	504	673	360	26	132
	Nacionalitat gambiana	2.693	638	1.282	643	21	109
	Alumnes senegalesos o gambians	4.388	1.142	1.955	1.003	47	241
	% s/total alumnes	0,6	0,7	0,7	0,6	0,1	0,3

Centres privats	Total alumnes	390.341	75.433	150.816	106.814	29.734	27.544
	Nacionalitat espanyola	365.550	72.204	142.529	97.076	28.693	25.048
	Nacionalitat estrangera	24.791	3.229	8.287	9.738	1.041	2.496
	Nacionalitat senegalesa	284	75	113	81	5	10
	Nacionalitat gambiana	356	81	173	98	1	3
	Alumnes senegalesos o gambians	640	156	286	179	6	13
	% s/total alumnes	0,2	0,2	0,2	0,2	0,0	0,0

Font: Departament d'Ensenyament, matrícula del curs 2010-2011

La distribució del col·lectiu d'alumnes senegalesos i gambians per sexes mostra que està força equilibrat (el 55,5% són nois i la resta noies), excepte en el Batxillerat, en què hi ha el doble de noies matriculades. Quant a la distribució per edats, el grup dels 16 als 18 anys inclou un 17% de nois i noies que cursen ESO, una proporció molt baixa de possibles repetidors. La resta d'alumnes matriculats cursa estudis post-obligatoris, majoritàriament Cicles Formatius, tant els de grau mig com del superior.

Distribució dels alumnes senegalesos i gambians matriculats segons sexe i edat. Catalunya. Curs 2010-2011

Etapa educativa	Total	Nois	Noies	Menor de 6 anys	De 6 a 11 anys	De 12 a 16 anys	De 16 a 18 anys	Major de 18 anys
2n cicle Infantil	1.298	651	647	1.298				
Primària	2.241	1.221	1.020		2.241			
ESO	1.182	730	452			1.144	38	
Batxillerat	53	18	35				50	3
Cicles Formatius	254	171	83				140	114
Total	5.028	2.791	2.237	1.298	2.241	1.144	228	117

Font: Departament d'Ensenyament, matrícula del curs 2010-2011